Visie Zonne-energie Veendam

“ZONNEVISIE VEENDAM”

gemeente Veendam

Versie: Definitief
Maart 2022

Vastgesteld door de gemeenteraad op 7 maart 2022

Inhoudsopgave

1. AANLEIDING 3

2. INLEIDING 4

3. ZONNELADDER VAN VEENDAM 5

4. INPASSINGSVEREISTEN 7

1. LANDSCHAPSTYPE 7
2. INPASSINGSPRINCIPES 8

5. PROCES EN PARTICIPATIE 9

PARTICIPATIE EN (NADEEL)COMPENSATIE 9
VOORBEREIDING 9
1. VOOROVERLEG 9
2. MAATWERKPROCES 10
3. OMGEVINGSVERGUNNING 10

UITVOERBAARHEID 11

6. INSPRAAK 12

BIJLAGE 1: GEBIEDSKENMERKEN 13

BIJLAGE 2: OPBRENGST INSPRAAKAVOND D.D. 3 JUNI 2021 17

1. AANLEIDING

In 2019 is het Klimaatakkoord opgesteld met als doelstelling om in 2050 CO2-neutraal te zijn. Om dat doel te bereiken zijn er verschillende stappen te zetten waaronder duurzame energieopwekking. In de Regionale Energie Strategie (RES) is die doelstelling uitgewerkt. In de RES 1.0 doet de regio Groningen een bod aan het Rijk voor de opwekking van duurzame energie tot 2030. De huidige duurzame opwekking van energie in Veendam is hierin meegenomen. Uitgangspunt bij de RES is dat de deelnemende gemeenten, waaronder Veendam, zelf beslissen hoe en waar ze ruimte bieden aan extra zonnepanelen en windmolens.

In deze zonnevisie geeft de gemeente Veendam aan hoe zij invulling wil geven aan eventuele externe initiatieven tot duurzame energieopwekking in de vorm van zonne-energie. Gemeenten hebben volgens de provinciale verordening alle vrijheid om te bepalen wat, waar en hoe zij met zonne-energie om wil gaan binnen het stedelijk gebied. Dit geldt ook voor initiatieven aangrenzend aan het stedelijk gebied, onder voorwaarden, en tot een maximale omvang van 1 hectare. De provinciale omgevingsverordening is van toepassing als het gaat om zonneparken in het buitengebied groter dan 1 hectare.

Met deze visie wordt de vigerende werkwijze vastgelegd.

2. Inleiding

De Zonnevisie Veendam vormt het gemeentelijk toetsingskader voor grotere ruimtelijke initiatieven voor zonneparken. De provinciale omgevingsverordening speelt een rol bij de vestiging van zonneparken in het buitengebied,

In het stedelijk gebied heeft de gemeente al de nodige ruimte geboden voor het aanleggen van zonnevelden, waaronder:

- Zonnepark Veendam – gelegen tussen de Industrieweg en het A.G. Wildervanckkanaal;
- Zonnepark Aardgasbuffer Zuidwending (Hystock);
- Zonnepark voormalig Wilkensterrein
- Zonnepark RWZI Veendam (nog niet gerealiseerd).

De gemeente Veendam vindt dat de openheid en de karakteristieke diepen- en wijkenstructuur van het landschap zoveel mogelijk behouden moet blijven. Bovendien, het is nog onzeker hoe de mix van duurzame energieopwekking er in de toekomst uit komt te zien. Om die reden zal na maximaal 5 jaar de visie geëvalueerd worden.

Met deze zonnevisie schetst de gemeente Veendam een kader aan onder welke voorwaarden zij planologische medewerking wil verlenen en een omgevingsvergunning wil afgeven.

Het kader bestaat uit de volgende onderdelen:

- Voorkeurslocaties voor plaatsen van zonnepanelen/zonneparken (de zonneladder);
- Inpassingsvereisten bij het aanleggen van een zonnepark;
- De wijze waarop omwonenden kunnen participeren.

3. Zonneladder van Veendam

De kern van de Zonnevisie Veendam laat zich samenvatten in de volgende zonneladder. De ladder geeft antwoorden op vragen van initiatiefnemers wanneer zij plannen hebben voor het opwekken van zonne-energie.

Veendam heeft ambitie om op de volgende plekken duurzame zonne-energie op te laten wekken:

1. Bij voorkeur op daken van gebouwen;
2. Op lege industrieterreinen die niet meer als zodanig zullen of kunnen worden benut;
3. Op gronden die aantoonbaar nu of in de toekomst niet meer zijn te gebruiken voor landbouw.

De hierboven genoemde locaties zijn niet exclusief opeenvolgend. Zonnepanelen op locaties genoemd onder punt 1 wil de gemeente faciliteren, deze zijn veelal vergunningsvrij. Het initiatief hiervoor ligt primair bij de eigenaar van het gebouw. Het is echter ook mogelijk om zonne-energie op te wekken onder punt 2 en 3, terwijl er nog ruimte op de daken beschikbaar is.

1. **Daken van gebouwen en bouwwerken**
   Zonnepanelen kunnen meestal vergunningsvrij worden aangebracht, mits het geen monument of beschermd stadsgezicht betreft. Voor het vergunningsvrij plaatsen van zonnepanelen moet worden voldaan aan de volgende voorwaarden:
   a. Het zonnepaneel wordt op een dak geplaatst;
   b. Het paneel vormt een geheel met de installatie voor het opwekken van elektriciteit. Als dat niet het geval is, dan moet die installatie binnen in het betreffende gebouw worden geplaatst;
   c. Komt het zonnepaneel op een schuin dak, dan geldt dat:
      - Het paneel niet mag uitsteken en dus aan alle kanten binnen het dakvlakmoet blijven;
      - Het paneel in of direct op het dakvlak moet worden geplaatst;
      - De hellingshoek van het paneel hetzelfde moet zijn als die van het dakvlak waarop het staat.
   d. Komt het zonnepaneel op een plat dak, dan geldt dat het paneel ten minste net zo ver verwijderd moet blijven van de dakrand als het paneel hoog is. Is het hoogste punt bijvoorbeeld 50 centimeter, dan moet de afstand tot de dakrand(en) ook minimaal 50 centimeter zijn.

2. **Op lege industrieterreinen die niet meer als zodanig kunnen worden benut**
   Gronden op industrieterreinen die niet of niet meer geschikt zijn om als zodanig te worden benut, kunnen worden gebruikt om zonneparken te ontwikkelen. Als voorbeeld geldt het zonnepark aan de Industrieweg waar geen geluidsruimte meer aanwezig was waardoor vestiging van een nieuw bedrijf niet meer mogelijk was.

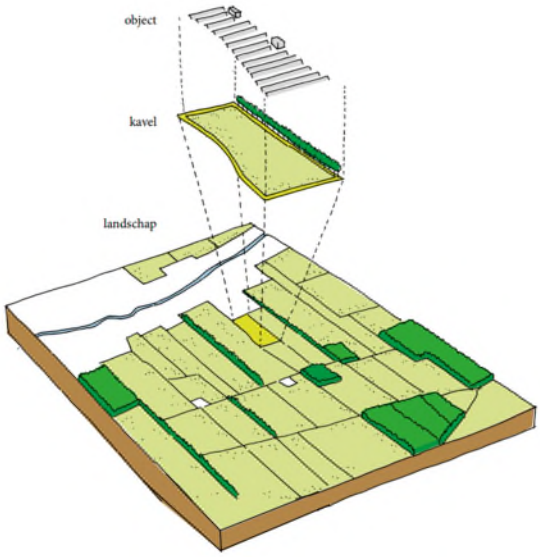
3. **Op gronden die aantoonbaar nu of in de toekomst niet meer zijn te gebruiken voor landbouw**
   De gemeente Veendam hanteert als uitgangspunt dat (vruchtbare) productieve

landbouwgrond uitgesloten is voor het ontwikkelen van zonneparken. De eventuele langdurige ongeschiktheid, danwel het ook niet meer geschikt kunnen maken, moet worden aangetoond.

4. Inpassingsvereisten

Conform de Provinciale handreiking dienen passende maatregelen te worden genomen om een zorgvuldige integratie in het landschap te kunnen waarborgen. Het richt zich daarbij op het Landschap – de kavel – het object.

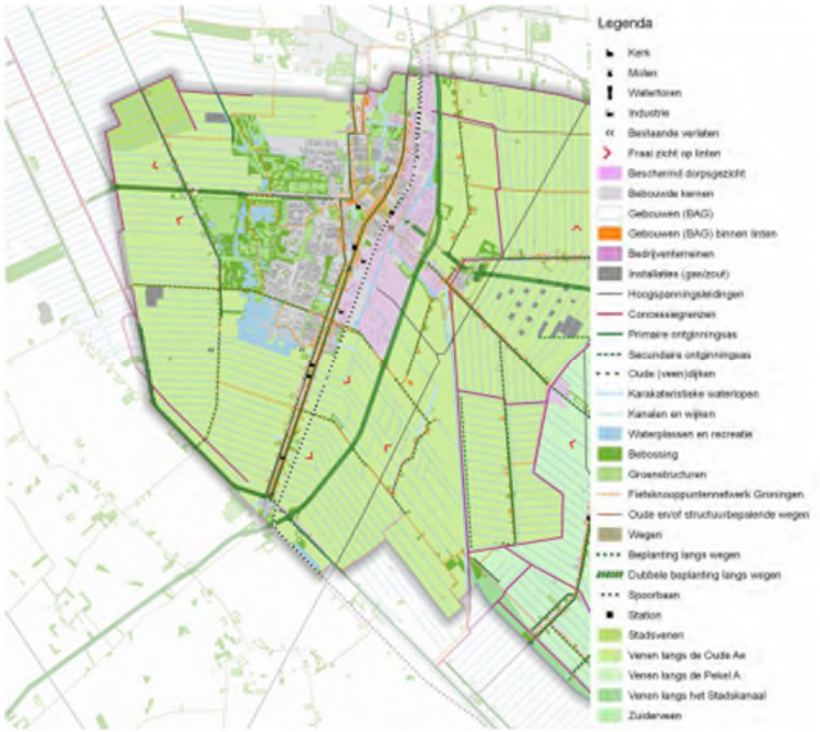
In dit hoofdstuk worden de uitgangspunten en principes voor landschappelijke inpassing benoemd. Zij vormen de leidraad voor de dialoog met een initiatiefnemer. Hieronder wordt het landschap eerst beschreven, waarna inpassingsprincipes worden gegeven.

1. Landschapstype

Het Kenniscentrum Landschap van de Rijksuniversiteit Groningen definieert op haar website ‘Landschappen van Noord-Nederland’ deelgebieden die het landschap van Noord-Nederland karakteriseren. De gemeente Veendam is onderdeel van de Oude Veenkoloniën.

De rechtlijnige verkavelingsopzet en de open velden zijn karakteristiek voor dit landschap. Het huidige landschap ontleent deze karakteristiek in hoofdzaak aan de rationele, systematische ontginning als veengebied. Op deze wijze is een sterk lineair landschap ontstaan, getypeerd door lange lijnen. In hun omvang en opbouw zijn de Veenkoloniën uniek in de wereld. De directe aanleiding voor de ruimtelijke transformatie van de Veenkoloniën ligt in de economische waarde van winbare turf.

Vanaf de 17e eeuw werd de afvoer van turf verzorgd door het Winschoterdiep. Dat is nog steeds goed te zien in het landschap. Het open, rechtlijnige landschap levert prachtige vergezichten, grootse wolkenluchten en blikken op de horizon. In de laatste decennia heeft de kern Veendam zich verder ontwikkeld in westelijke richting waarbij de overgang van woonbebouwing naar landschap vorm heeft gekregen in een brede groene rand waarin, sport, recreatie en natuur een plaats heeft gekregen.

2. Inpassingsprincipes

Voor de landschappelijke inpassing van zonnevelden gelden algemene inpassingsprincipes die van toepassing zijn bij elk initiatief.

Algemene inpassingsprincipes

De algemene inpassingsvereisten die gelden zijn uitgewerkt en verbeeld in bijlage 1 en hebben betrekking op:

- De inpassing in de omgeving;
- Hoe om te gaan met randen en vlakken;
- Contactgegevens en entree-markeringen;
- Opstelling/oriëntatie en ordening en stijlelementen;
- Het behouden van het tijdelijke karakter;
- De ontwerpopgave en omgang met bijzondere objecten;
- Het aanleggen van zonnepanelen op een bouwkavel;
- Hoe omgaan met akkervogels en andere biodiversiteit.

5. Proces en participatie

Participatie en (nadeel)compensatie

Het aanleggen van zonneparken heeft gevolgen voor de omgeving. Infrastructuur voor energie boven en onder de grond verandert en de productie van energie zal duidelijker zichtbaar worden. Het is daarom van belang dat bewoners, ondernemers, initiatiefnemer(s), belangenpartijen, nutsbedrijven en betrokken overheden met elkaar in gesprek gaan.
Belangrijke gespreksonderwerpen zijn:

- Het creëren van draagvlak;
- Het compenseren van nadeel. Dat kan betrekking hebben op:
    - Inbreuk op openheid van het landschap;
    - Overlast tijdens de aanleg van het zonnepark.
- Zorgen voor een goede landschappelijke inpassing.

Voorbereiding

Een initiatief voor een zonnepark moet door de initiatiefnemer zorgvuldig worden voorbereid, voordat deze kan leiden tot de uiteindelijke omgevingsvergunning. Dit is een proces met verschillende partijen die in het proces verschillende besluiten moeten nemen en / of afspraken maken. Voorbeelden van besluiten/afspraken zijn: een landschappelijk inpassingsplan, een aanwijsbesluit van Gedeputeerde Staten van de provincie, afspraken over de participatie, zorgvuldig contact en overleg met omwonenden, het oprichten/verwijderen van het zonnepark en meer. Om dat inzichtelijk te maken wordt in dit hoofdstuk ingegaan op de benodigde stappen in het proces. Van een idee tot en met het uiteindelijk verlenen van een omgevingsvergunning.

Met het doorlopen van een zorgvuldig proces wordt invulling gegeven aan de uitwerking van een zonnepark. De stappen die moeten worden doorlopen zijn:
Stap 1. Vooroverleg;
Stap 2. Maatwerkproces met aanwijsbesluit;
Stap 3. Omgevingsvergunning.

De hierna genoemde procesomschrijving binnen de stappen is een handreiking voor initiatiefnemers en betrokkenen bij het proces van een idee tot omgevingsvergunning van een zonnepark.

1. Vooroverleg

De initiatiefnemer geeft een onderbouwing van de geschiktheid van de locatie waarbij rekening is gehouden met de zonneladder Veendam in deze visie. De gemeente zal een besluit nemen over de locatie, in afstemming met de provincie, deze afstemming zal inzicht geven of de locatie in aanmerking kan komen voor een aanwijsbesluit. Vervolgens wordt beoordeeld of er vanuit de gestelde ambitie ontwikkelmogelijkheden aanwezig zijn voor het starten van een proces. Wanneer die ontwikkelmogelijkheden aanwezig zijn, kan het vooroverleg worden vervolgd.

Voor een zonnepark moet de initiatiefnemer zorgen voor draagvlak in de omgeving. Van Initiatiefnemers wordt daarom verlangd als onderdeel van het integrale conceptplan een participatieplan op te stellen. De gemeente zal dit beoordelen en aangeven of daarmee het proces van verdere uitwerking kan worden gestart. In het participatieplan moet in ieder geval worden ingegaan op welke wijze zo veel mogelijk draagvlak wordt georganiseerd. In het participatieplan moet omschreven worden hoe wordt omgegaan met de volgende elementen:

- Transparantie van de plannen, overleg met de omgeving;
- Participatiemogelijkheid in de planvorming;
- Participatiemogelijkheid in de financiële zin;
- Participatiemogelijkheid in de vorm van eigenaarschap / zeggenschap.

Tenslotte wordt gekeken op welke wijze de landschappelijke inpassing in het concept is vormgegeven. Als de locatie en het concept participatieplan positief zijn beoordeeld, kan het maatwerkproces worden gestart.

2. Maatwerkproces

De gemeente is bevoegd gezag voor het afgeven van omgevingsvergunningen. Maatwerk-gesprekken vinden plaats met gemeente en provincie samen over de uitwerking van zonneparken in het buitengebied. Daarbij worden verschillende deskundigen op het gebied van stedenbouw en landschapsarchitectuur betrokken.

Aan de hand van de in deze visie opgestelde algemene inpassingscriteria zal in een aantal maatwerkgesprekken het initiatief landschappelijk worden ingepast.

3. Omgevingsvergunning

De definitieve omgevingsvergunning kan worden afgegeven, wanneer het maatwerkproces is afgerond en het integrale conceptplan definitief gemaakt kan worden met daarin de uitkomsten van het maatwerkproces. De aanvrager krijgt toestemming om een zonnepark op te richten en wordt ook aan voorwaarden gehouden. Zo zal verplicht worden gesteld om de landschappelijke inpassing te realiseren en in stand te houden en moet worden voldaan aan het hiervoor genoemde participatieplan. Bovendien zal als verplichting bij de omgevingsvergunning ook worden vastgesteld dat na de termijn van de vergunning de grond moet worden teruggebracht in de oorspronkelijke staat. Dit zal gelden voor degene die de houder (verantwoordelijke) is van de vergunning. Om duidelijk vast te stellen wat de oorspronkelijke staat is van een terrein is het daarom tevens verplicht om een nulmeting / rapport op te stellen voordat tot realisatie van het zonnepark wordt overgegaan. Aanvullend op de omgevingsvergunning wordt een overeenkomst afgesloten tussen de betrokken partijen om verantwoordelijkheden en verplichtingen over en weer vast te leggen. Belangrijk hierbij is dat duidelijk is hoe de financiën zijn geregeld ten aanzien van de participatie en het opruimen van het park aan het einde van de looptijd van de omgevingsvergunning. Dit kan bijvoorbeeld door een bedrag te reserveren (bij aanvang, of gedurende de looptijd) voor de latere sloop, een soort bankgarantie.

Uitvoerbaarheid

Om inzicht te krijgen in de uitvoerbaarheid van een initiatief wordt aan de aanvragers gevraagd enkele aspecten aan te tonen. Daaruit moet blijken dat een initiatief niet alleen vergund kan worden, maar dat ook daadwerkelijk tot realisatie over kan worden gegaan. Belangrijkste onderwerpen die de uitvoerbaarheid bepalen zijn:

- Realisatiemogelijkheid van de aansluiting op het elektriciteitsnetwerk;
- Financiële draagkracht van de ontwikkelende partij;
- Zicht op afhandeling van eventuele planschadeclaims en continuïteit van de eigenaar van het park (onderhoud en terugbrengen van het terrein in oorspronkelijke staat na de looptijd).

6. INSPRAAK

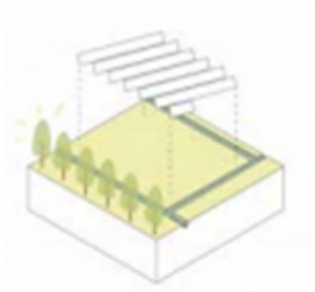
De ontwerp-Zonnevisie Buitengebied Veendam heeft vanaf 17 juni 2021 acht weken ter inzage gelegen. Iedereen heeft de gelegenheid gekregen om hierop een zienswijze in te dienen. Het verslag is bijgevoegd in bijlage 2, waarin is aangeven tot welke aanpassingen de reacties hebben geleid op het definitieve ontwerp dat aan de raad op 2 februari 2022 is aangeboden ter vaststelling.

Voorafgaand aan de terinzagelegging is in het kader van de totstandkoming van deze visie op 3 juni 2021 een voorlichtingsavond gehouden.

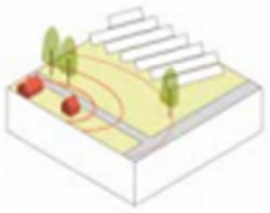
BIJLAGE 1: gebiedskenmerken

Algemene inpassingsprincipes

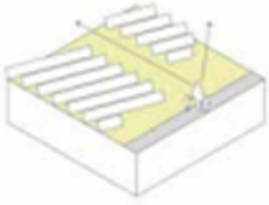
Omgeving

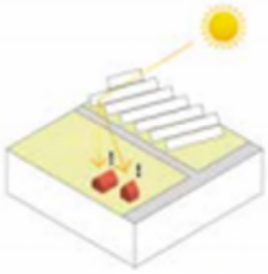
Pas het zonneveld in binnen de bestaande landschappelijke structuur. Geen bomenkap ten behoeve van het zonneveld

Behoud afstand tot woningen

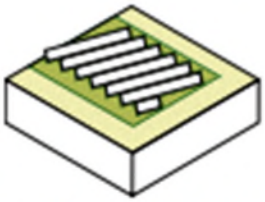

Respecteer belangrijkste zichtlijnen

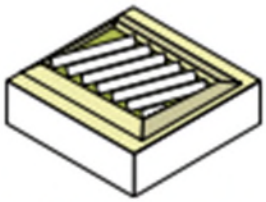

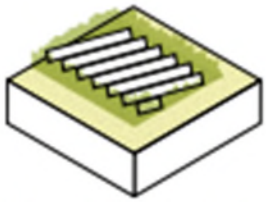
Voorkom overlast door spiegeling

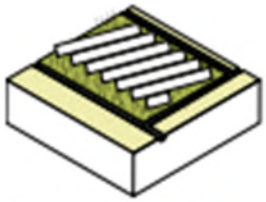
Randen en vlakken

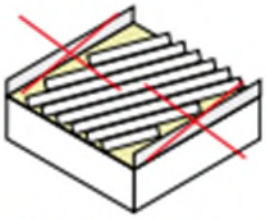
Strakke rand. Onregelmatigheden binnen veld opvangen

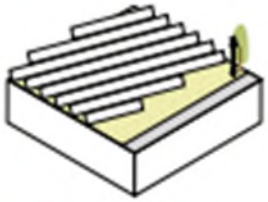

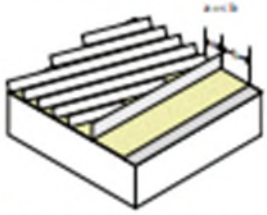
Werk bij voorkeur met een landschappelijke begrenzing en zorg dat het park een logische eenheid vormt met zijn directe omgeving. Vlnr.: grondwal, houtwal/singel/bosblokken, sloten en brede (natuurvriendelijke) oevers

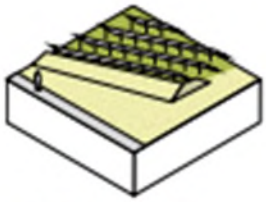
Voorkom hekwerken

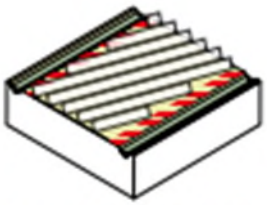
Werk met onzichtbare beveiliging

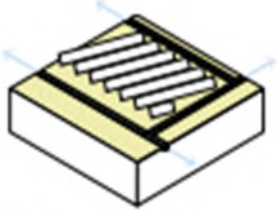
Als toch hekken nodig zijn, dan horen ze bij het park

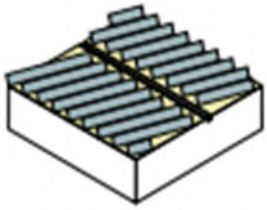
Voorkom zicht op achterkanten van opstelling en op eventuele hekwerken

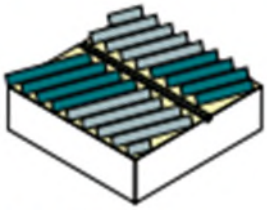

Wijken, sloten en ruime maaizone vrij van bebouwing

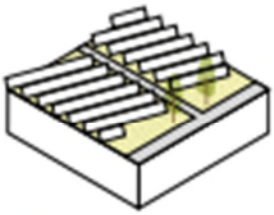
De hydrologische functie van watergangen blijft intact

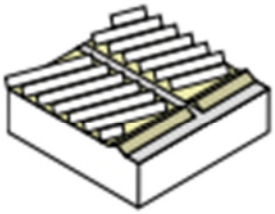

Ontwikkel bij aaneengesloten vlakken met dezelfde kleur panelen of ontwerp de afwisselingen

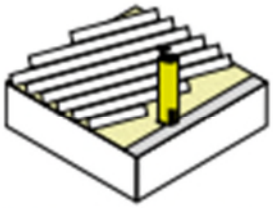
Contact

Markeer entree.
Bijvoorbeeld met bomen

Markeer entree. Bijvoorbeeld als coupure in een grondwal

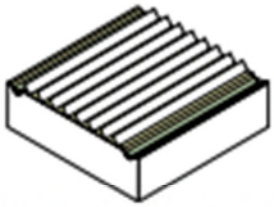

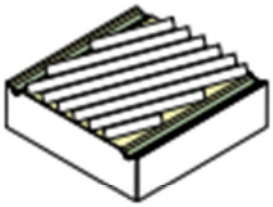
Uitkijktoren geeft overzicht

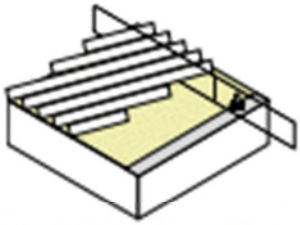

Adres en info.
Open informatie

Opstelling en oriëntatie

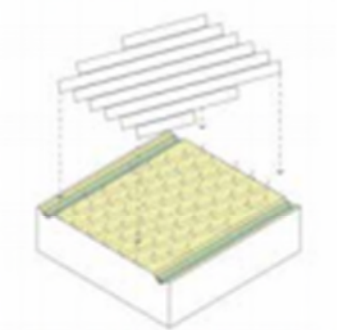

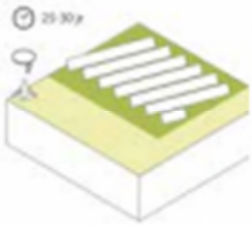
De afweging tussen een opstelling met de kavelrichting mee versus optimale oriëntatie op de zon, wordt gemaakt op basis van het landschapsontwerp en beleving op ooghoogte. Bij de positionering van de panelen rekening houden met afstanden tot sterk ordenende landschappelijke structuren als wegen en wijken

De hoogte van de panelenopstelling moet per initiatief worden bepaald. Het is van belang dat de opstelling qua hoogte past bij de maat en schaal van het landschap en in combinatie met de landschappelijke inpassing een menselijke maat heeft. Voor dubbel ruimtegebruik kan onder voorwaarden een hoger dan gebruikelijke hoogte gekozen worden

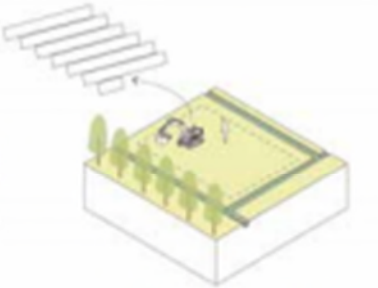
Tijdelijkheid

Bouw bij voorkeur op een lichte fundering

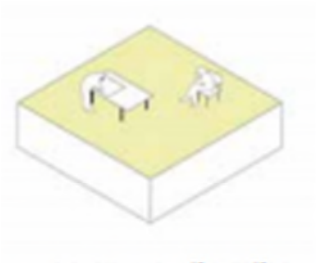

Benut lange tijdelijkheid om na te denken over het toekomstperspectief van de grond

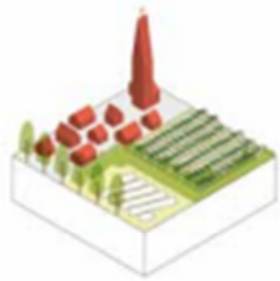
Initiatiefnemer is verantwoordelijk voor het terugbrengen in de oorspronkelijke staat

Ontwerpopgave

een goede, meedenkende en onafhankelijke ontwerper

Dorpsrand

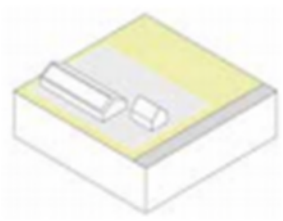
Zonnepark zorgvuldig ingepast in de dorpsrand

Bijzondere objecten

Zonnepanelen op bijvoorbeeld geluidswallen, zandafgravingen, spoordijken of voormalige vuilstorten zijn ontwerpopgaven met een eigen logica

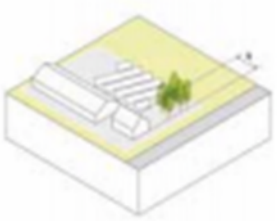
Zonnepanelen op een huiskavel

Plaatsing van zonnepanelen eerst op bestaande daken

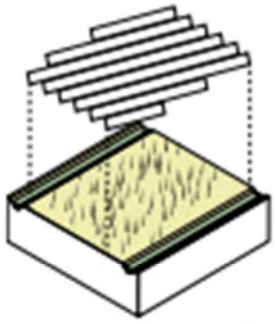
Grondgebonden zonnepanelen alleen binnen het bouwvlak

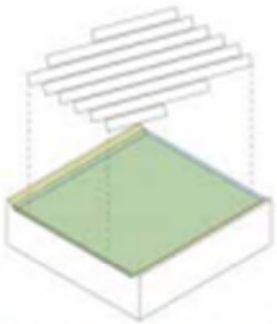
Grondgebonden zonnepanelen 10 meter achter dichtstbij de weg gelegen rooilijn. Groene invulling restruimte

Nb. Voor kleine ontwikkelingen op de huiskavel aansluiting zoeken bij de notitie "kleinschalige ingrepen in het landschap"

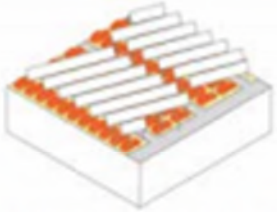
Meervoudig ruimtegebruik

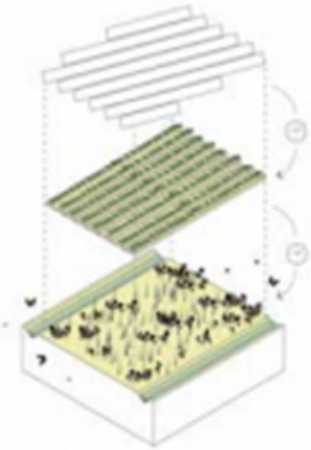
Beplanting onder panelen, natuur en/of biomassa

Waterberging onder panelen

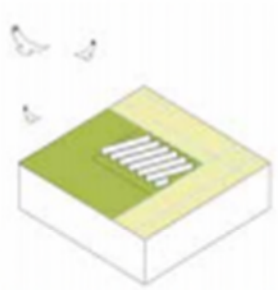
Meervoudig ruimtegebruik, stapeling van functies

Meervoudig ruimtegebruik, stapeling in tijd

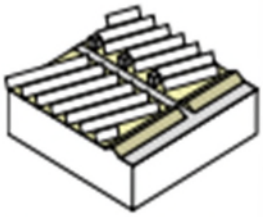
Nb. Om meervoudig ruimtegebruik mogelijk te maken, kan in goed overleg een hoger dan gebruikelijke hoogte gekozen worden voor de panelenopstelling. Combinaties met andere opgaven zoals bijvoorbeeld Bos & Hout, initiatieven voor innovatieve landbouw, etc. kunnen meerwaarde creëren voor het aanleggen en inpassen van zonneparken.

Akkervogels

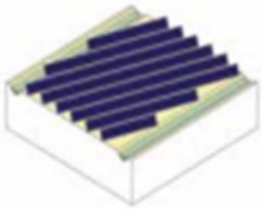

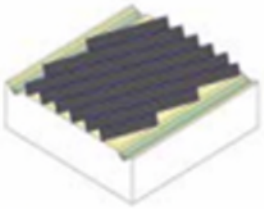
Leefgebied voor akkervogels respecteren. Bij ontwikkeling minimaal 10% van het plangebied optimaal inrichten en beheren voor akkervogels. Natuurvriendelijk beheer 30 jaar borgen. (zie kaart en uitgebreidere beschrijving in bijlage 1)

Ordening en stijl van elementen

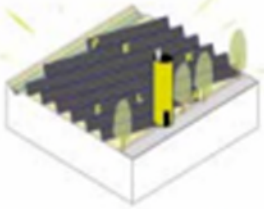

Plaats trafo's en bijgebouwen in heldere lijnen. Ontwerp ze mee

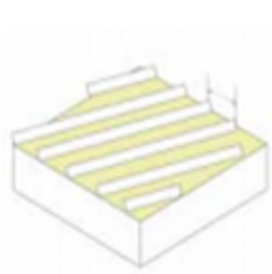

Consequentie, bij voorkeur donkere, kleurstelling van randen van panelen en constructie

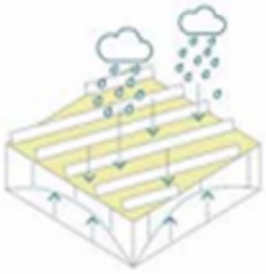

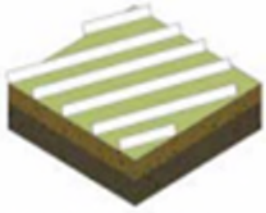
Werk toe naar een stijl Zonnepark met een eigen 'Veendam-signatuur'

Biodiversiteit

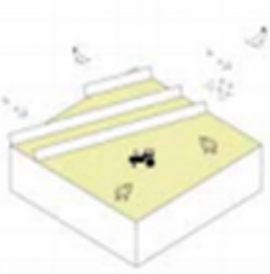

Zorg voor juiste afstand tussen panelenopstelling

Bevorder gespreide hemelwaterinfiltratie en draag zorg voor een gezonde bodembiologie

Zorg voor adequaat beheer. Houd rekening met zeldzame planten en dieren uit WNB. Monitor bodem, flora en fauna

Biodiversiteit kan worden verhoogd door een zekere afstand tussen de rijen zonnepanelen aan te houden, een bloemrijk mengsel te zaaien, de vegetaties extensief te beheren en aandacht te besteden aan de randen van het park. In overleg met initiatiefnemer en een (gezamenlijk te kiezen) ecoloog wordt beoordeeld op welke wijze de biodiversiteit kan worden bevorderd. Ook stelt de initiatiefnemer een beheerplan voor het zonnepark op.

BIJLAGE 2: Opbrengst inspraakavond d.d. 3 juni 2021

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Veendam heeft – als beoogd gemeentelijk toetsingskader voor grotere ruimtelijke initiatieven voor zonneparken – het ontwerp van de zonnevisie Buitengebied Veendam (versie d.d. 15 juni 2021), vanaf donderdag 17 juni 2021 gedurende een periode van 8 weken voor een ieder ter inzage gelegd. Voorafgaande aan deze vaststelling is er een bewonersavond georganiseerd op 3 juni 2021.

De inbreng van de bewoners en de op de hierop betrekking hebbende documenten, zijn te raadplegen via:

https://www.veendam.nl/Onderwerpen/Actueel_en_nieuwsarchief/Nieuws/Archief/2021/Ontwerp_Zonnevisie_Buitengebied_Veendam